

Een goede en toekomstbestendige Archiefwet geeft zoveel mogelijk burgers toegang tot zoveel mogelijk informatie. Dat moet het leidende principe zijn voor de nieuwe archiefwet. Hoe meer (mogelijkheden tot) beperking van de openbaarheid, des te meer werk dat voor archivariissen en archiefdiensten gaat opleveren en des te meer drempels er voor de onderzoekers of rechtzoekende Nederlander worden opgeworpen. Het recht en het rechtsgevoel wordt daar niet mee gediend. In principe is overgedragen archiefmateriaal, digitaal of analoog, openbaar. Er kunnen, indien noodzakelijk, beperkingen aan de openbaarheid worden gesteld. De vrees is dat de verkorting van de overbrengingstermijn van 20 naar 10 jaar een groter percentage beperkt openbare archiefdocumenten op gaat leveren. Dat legt een druk op de dienstverlening van archiefdiensten. Bij archivariissen bestaat de angst op een sterke toename van het aantal aanvragen tot ontheffing van de beperkingen op de openbaarheid. Hierbij komt dat met de komst van de nieuwe Archiefwet ook na overbrenging beperkingen aan de openbaarheid gesteld kunnen worden. Er wordt ook gesproken over de uitbreiding van juridische kennis van studiezaalmedewerkers. Als de nieuwe Archiefwet een dergelijke uitbreiding van de kennis bij medewerkers van archiefdiensten noodzakelijk maakt, dan deugt die wet niet. Door de regelgeving (te) complex te maken dien je niet de samenleving noch de rechtzoekende burger.

Hoe meer drempels je opwerpt bij het beschikbaar stellen van archiefbronnen, des te minder burgers kunnen en zullen er dan gebruik van maken. De overheid staat er al niet bekend om dat ze heldere taal en procedures gebruiken. Laten we deze kans benutten om het beter te doen. De Tweede Kamer heeft al jaren de mond vol over het verminderen van de regeldruk maar deze wet maakt het minder aantrekkelijk om gebruik te maken van de informatie die bij archieven wordt bewaard. De veelheid aan regels en voorwaarden om informatie in te zien is schrikbarend.

Wij zien een belangrijke rol weggelegd voor archieven in het democratisch proces. Die rol bestaat uit het creëren van een level playground voor de rechtzoekende burger. Als er een probleem is tussen burger en overheid staat de burger in de meeste gevallen op een (informatie)achterstand. De voorbeelden liggen helaas voor het oprapen. Ervoor zorgen dat die informatieachterstand wegvalt of ten minste verkleind wordt, dat is een kerntaak van een archiefdienst. De burger moet bij ons terecht kunnen om de noodzakelijke informatie te vinden en te krijgen.

Hoe meer beperkingen gesteld worden aan het beschikbaar stellen van die informatie, des te minder kans heeft de rechtzoekende burger om zijn of haar recht te halen. Als de overbrengingstermijn wordt verkort neemt de hoeveelheid informatie waar een beperking op komt, i.c. niet vrij is in te zien, toe. De escape van geanonimiseerde documenten verdient geen schoonheidsprijs in een democratie met een overheid die transparant wil zijn. Beperking van openbaarheid van dossiers moet tot een minimum beperkt blijven.

Ik wil ook nog een suggestie doen die ik tegenkwam in een online stuk getiteld "Nieuwe Archiefwet verslechtert positie burger". (<https://www.binnenlandsbestuur.nl/juridisch/nieuwe-archiefwet-niet-controversieel-verklaard>) van 15 september 2023. (gezien op 7-2-2024) In de laatste alinea komt daar het idee naar voren om een Minister van Digitalisering en Informatie aan te stellen. Dat idee beschreef ik al eens in een column in het Archievenblad in oktober 2009. Want archieven, nee informatie is belangrijk, om niet te zeggen cruciaal. "In een tijdsgewricht waarin informatie een grondstof met toekomstwaarde wordt genoemd, kun je als land waar je informatie serieus neemt niet meer zonder een Minister van Informatie."

[<https://78f60768.flowpaper.com/090801Archievenblad8oktober2009/>]